

BIRŽŲ REGIONINIO PARKO PRODUKTO ŽENKLO SUTEIKIMO PREKĖMS IR GAMINTOJAMS KRITERIJAI

I. Įvadas

Biržų regioninis parkas pasižymi unikaliu kraštovaizdžiu. Šioje vietovėje žemės paviršius aktyviai formuojasi, nuolat keisdamas kraštovaizdį. Gruntiniam vandeniui išplovus gelmėje esančius gipso klodus, įgriūva žemė. Susidaro paslaptingos smegduobės: vienos - sausos (garsioji Karvės ola, jose galima stebėti žemės klodų sandarą), kitos - virtusios ežerėliais su plika akimi matomomis sieros bakterijomis (Kirkilų ežerėliai). Parke į vieną darnią visumą susipina unikalus kraštovaizdis, išskirtiniai gamtos reiškiniai, garbinga istorija, puoselėjamos senos tradicijos, amatai, kulinarinis Biržų krašto paveldas, vietinės alaus gamybos tradicijos.

Biržų regioninio parko tikslai yra šie:

- išsaugoti karstinių sufozinių procesų veikiamą kraštovaizdį su didžiausiu karstinių įgriuvų tankiu;
- išsaugoti kultūros paveldo vertybes, iš jų - Biržų piliavietę ir bastioninę tvirtovę, pilies įtvirtinimų sistemą, pastatus ir jų priklausinius, Biržų senamiesčio fragmentus, unikalų Astravo dvaro ir parko ansamblių su Širvėnos ežero hidrosistemos istoriniais įtvais, Pabiržės architektūrinio ansamblio ir Daudžgirių bei Pabiržės (Balandiškių) dvarų sodybų kraštovaizdį, Likėnų parką;
- išsaugoti gamtinės ekosistemos stabilumą, biotos komponentus, savitą augaliją ir gyvūniją;
- atkurti sunaikintus ir pažeistus gamtos, kultūros kompleksus ir objektus;
- vykdyti tyrimus ir stebėjimus, kaupti informaciją gamtosaugos, kultūros paveldo apsaugos ir kitose srityse;
- sudaryti sąlygas plėtoti pažintinį turizmą ir poilsiavimą tam tikrose zonose bei vietose, nustatytose regioninio parko planavimo schemeje (tvarkymo plane);
- reglamentuoti ūkinę veiklą bei urbanizacijos plėtotę pagal regioninio parko planavimo schemą (tvarkymo planą);
- vykdyti švietėjišką ir kultūrinę veiklą, propaguoti gamtos ir kultūros paveldą bei jo apsaugą.

Lankytojas, kuris naudojasi saugomoje teritorijoje teikiamomis paslaugomis, yra palankus ekonominis veiksnys, tačiau yra labai svarbu, kad čia būtų teikiamos išskirtinės paslaugos, suteikiančios lankytojui galimybę atitrūkti nuo kasdienybės, šurmulio, turinčios regiono kultūrinį išskirtinumą, todėl yra būtina pasiūlyti ne tik aplankyti Biržų regioninio parko (toliau - BRP) vertybes, bet ir būtina atkreipti dėmesį, kad lankytojų poveikis nebūtų kenksmingas biologinei įvairovei, kultūros paveldui, kad nekeltų nepatogumų vietos gyventojams, nebūtų pažeista jų privati erdvė ir teisė į ramų gyvenimą.

Norint tai pasiekti, reikia labai nedaug – pagarbos ir atsakomybės saugomoms vertybėms, žmogui, lankytojui, tačiau kol tai yra siekiamybė – saugomų teritorijų produkto ženklas yra tarpinis etapas, padėsiantis lankytojui, vartotojui atrasti vertybes, paslaugų teikėjui užsitarnauti klientų pasitikėjimą, o visiems kartu – ateities kartoms išsaugoti vertingiausias BRP kraštovaizdžius, turtingus gamtinėmis ir kultūros paveldo vertybėmis.

BRP produkto ženklą suteiks nepriklausoma nuo paslaugų tiekėjų BRP direktoriaus įsakymu sudaryta ženklų suteikimo komisija (toliau - Komisija), kuri vertins paslaugų tiekėjus ir produktus, atsižvelgiant į kriterijus, kurie parengti remiantis šiais vertybiniais principais:

- veikla neprieštarauja BRP tikslams;
- autentiškumas, išskirtinumas;
- atsižvelgimas į Vakarų Aukštaitijos regiono kultūros paveldą, tradicijas;
- gamybos procesai nekenksmingi gyvajai gamtai ir biologinės įvairovės vertybėms, palankūs žmogaus sveikatai;
- prisidės prie vietos bendruomenės raidos ir jos veiklos palaikymo.

Ženklo naudotojui suteikiama teisė naudoti ženklą rinkodaros tikslais ir jį naudoti išorinėje reklamoje. Ženklo naudojimo teisėtumą užtikrina BRP direkcijos išduotas pažymėjimas, kuriame nurodoma, kokioms prekėms yra suteiktas ženklas ir galiojimo terminas.

II. Ženklo suteikimo kriterijai

Ženklas suteikiamas fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie yra deklaravę savo gyvenamąją, veiklos vietą ar teikia paslaugas, pardavinėja produktus BRP ribose, taip pat šiose besiribojančiose seniūnijose: Biržų miesto, Pabiržės, Pačeriaukštės, Širvėnos, Parovėjos, Saločių, Krinčino.

Ženklo suteikimo kriterijai yra skirstomi į privalomus ir siekiamus:

Privalomus kriterijus turi atitikti gamintojas arba prekė paraiškos vertinimo metu, prieš pasirašant BRP produkto ženklo naudojimo sutartį. Tik atitikus privalomus kriterijus, bus suteikiama teisė naudoti BRP produkto ženklą penkerių metų laikotarpiu. Šiam terminui pasibaigus, ženklo turėtojas turės iš naujo įrodyti atitikimą privalomiems kriterijams, kurie per šį laikotarpį gali būti pakoreguoti.

Siekiami kriterijai apima sąlygas, kurios neturi būti įvykdytos sutarties pasirašymo metu, tačiau yra pageidaujama, kad jų būtų siekiama, pratęsiant, atnaujinant BRP produkto ženklo naudojimo sutartį.

Privalomi kriterijai

Žemės ūkio produktų gamintojais turi būti ūkininkai, žemės ūkio bendrovės, kooperatinės bendrovės (kooperatyvai), asociacijos ar kiti žemės ūkio veiklos subjektai, atitinkantys šiuos keliamus reikalavimus:

- pasirašydamas ženklo suteikimo sutartį, žemės ūkio produktų gamintojas deklaruoja pritarimą BRP tikslams ir įsipareigoja vykdyti veiklą, kuri būtų palanki biologinei įvairovei ir tradiciniam saugomam kraštovaizdžiui;

turi turėti nuosavybės teisę arba nuomojamą valdą, kuri įregistruota BRP teritorijoje ar besiribojančiose seniūnijose: Biržų miesto, Pabiržės, Pačeriaukštės, Širvėnos, Parovėjos, Saločių, Krinčino;

- privalo laikytis ženklo suteikimo sutartyje nurodytų įsipareigojimų ne mažiau kaip penkerius kalendorinius metus;

- žemės ūkio naudmenos ir pasėliai turi būti tvarkomi laikantis specialiųjų žemės ir miško naudojimo sąlygų bei Biržų regioninio parko planavimo schemos ir tvarkymo plano reikalavimų;

- deklaruoti, kad ne mažiau kaip 2 metus iki paraiškos pateikimo termino neturi administracinių nuobaudų dėl aplinkos apsaugos, elgesio su gyvūnais, augalų saugos normų nesilaikymo.

Miško, pievų, pelkių, gėlujų vandenių (gėrybės kurios nėra specialiai auginamos) produktų gamintojas, turi atitikti šiuos keliamus reikalavimus:

- pasirašydamas ženklo suteikimo sutartį, žemės ūkio produktų gamintojas deklaruoja pritarimą BRP tikslams ir įsipareigoja vykdyti veiklą, kuri būtų palanki biologinei įvairovei ir tradiciniam saugomam kraštovaizdžiui;

turi būti vietos gyventojas, ar vietos įmonė, t.y. deklaravę savo gyvenamąją vietą, ar veiklą vykdančys BRP ir besiribojančių Biržų miesto, Pabiržės, Pačeriaukštės, Širvėnos, Parovėjos, Saločių, Krinčino seniūnijų teritorijose;

- gamtos vertybės turi būti surinktos, sumedžiotos, sugautos nepažeidžiant laukinės

gyvūnijos, laukinės augmenijos įstatymų, laukinės augalijos išteklių naudojimo tvarkos, miško lankymo, Biržų regioninio parko lankymo taisyklių ir kitų susijusių teisės aktų;

- nerinkti pakelėse, netoli miestų, gamyklų, degalinių, trąšų ar cheminių medžiagų sandėlių, elektrinių, geležinkelių, sąvartynų, fermų;
- deklaruoti, kad ne mažiau kaip 2 metus iki paraiškos pateikimo termino neturi administracinių nuobaudų dėl laukinės gyvūnijos, laukinės augmenijos įstatymų, miško lankymo, BRP lankymo taisyklių, higienos normų ir kitų susijusių teisės aktų pažeidimų.

Amatininkai, užsiimantys tradiciniais verslais saugomose teritorijoje, turi atitikti šiuos keliamus reikalavimus:

▲ pasirašydamas ženkle suteikimo sutartį, amatininkas deklaruoja pritarimą BRP tikslams ir įsipareigoja vykdyti veiklą, kuri būtų palanki jų įgyvendinimui;

▲ turi turėti tradicinių amatų meistro sertifikatą arba gaminami produktai turi turėti tautinio paveldo produkto sertifikatą, išduotą remiantis Tautinio paveldo produkto, tradicinių amatų mokymo programų, tradicinių mugių sertifikavimo, tradicinių amatų meistrų sertifikavimo ir atestavimo taisyklėmis (Žin., 2008, Nr. 66-2508)

▲ tradicinis verslas turi būti paveldėtas iš praeities ir pripažintas per istorinį Lietuvos ar Vakarų Aukštaitijos etnografinio regiono raidos laikotarpį ne mažiau kaip 100 metų arba perduodamas iš kartos į kartą, ne mažiau kaip per 3 kartas;

▲ gaminamas naudojant rankų darbą, senąsias gamybos technologijas – įrankius, padargus, įrenginius, tradicines žaliavas, arba pagaminti naujomis technologijomis, tačiau atitinkančiomis senąsias ir išsaugant unikalias tradicines gaminių savybes ir sudėtį;

▲ deklaruoti, kad ne mažiau kaip 2 metus iki paraiškos pateikimo termino, neturi administracinių nuobaudų dėl aplinkos apsaugos, sąžiningos prekybos normų nesilaikymo.

Ženklas suteikiamas nemokamai 5 metų laikotarpiui. Po to, jeigu ženklą suteikiančios institucijos bus nuspręsta kitaip, gali būti nustatytas ženkle valdymo mokestis. Ženklo suteikimas įforminamas BRP direkcijos ir gamintojo sutartimi.

Kitiems produktams, nepatenkantiems į išvardintų kategorijų sąrašus, gali būti suteiktas BRP produkto ženklas, jeigu Komisija pripažįsta, kad tokia produkcija turi akivaizdžią naudą BRP tikslams įgyvendinti, tačiau tokiu atveju turi būti nustatyti kriterijai, kuriais remiantis buvo priimtas ženkle suteikimo sprendimas.

Siekiami kriterijai

Ženklo naudotojas pasirengia planą, kaip bus įgyvendinami siekiami kriterijai. Kas penkeri metai atnaujinant saugomų teritorijų ženkle naudojimo sutartį, ženkle naudotojas turi būti įgyvendinęs ne mažiau kaip 2 kriterijus iš siekiamų kriterijų sąrašo:

1. Daugiau kaip pusė parduodamų gaminių yra tautinio paveldo produktai.
2. Aplinkai palankaus verslo kriterijai:
 - Gamintojas turi pasirengęs ir pasitvirtinęs aplinkosauginės vadybos taisykles¹ ir jų laikosi;
 - Patalpų šildymui naudoja (ne mažiau kaip 10 proc.) atsinaujinančius energijos šaltinius.
3. Aktyviai dalyvauja BRP vietos bendruomenių veikloje, taip pat profesinių tinklų, kurių tikslas platesnis, išsamesnis BRP vertybių viešinimas, veiklose.
4. Samdomi darbuotojai yra supažindinti su aplinkosaugos tikslais BRP ir atsakingo elgesio principais.
5. Taiko žaliųjų pirkimų kriterijus, įsigyjant prekes, medžiagas (ne mažiau nei 30 proc. nuo visų vykdomų pirkimų).
6. Žemės ūkio produkcijos perdirbėjas ne mažiau nei 30 proc. produktų, medžiagų įsigyja iš vietos² gamintojų.

¹ Šios taisyklės turi apimti užduotis organizacijos personalui atsakingai elgtis organizacijoje, t.y. patikrinti, ar išjungti nenaudojami elektros prietaisai, ar sandarūs vandens čiaupai, nespausdinti bereikalingos korespondencijos, spausdinti ant dviejų popieriaus pusių, rūšiuoti atliekas.

² Vietos gamintojas – veiklą vykdančias BRP ribose ir Biržų miesto, Pabiržės, Pačeriaukštės, Širvėnos, Parovėjos,

7. Dalyvauja bendroje su BRP direkcija veikloje, aktyviai dalyvauja planuojant BRP strategines kryptis, veiklas.
8. Prisideda prie vietos bendruomenės raidos.
9. Ne mažiau kaip 50 proc. samdomų darbuotojų yra vietos gyventojai³.
10. Verslas registruotas savivaldybėje, kurioje vykdoma veikla.
11. Nešališko, nediskriminacinio, teisingo darbuotojų samdymo principo įgyvendinimas.
12. Rūpinasi darbuotojų socialiniu saugumu, nepalaiko korupcinių veikų.

III. Įgyvendinimo kontrolė

Ženklo naudojimo teisėtumo ir kriterijų laikymosi kontrolę vykdo Komisija. Gamintojas gauna teisę naudoti BRP produkto ženklą penkerių metų laikotarpiui. Kiekvienam naujam laikotarpiui gamintojas pateikia atnaujintą paraišką ženklui gauti, kurią, kaip ir atitikimą ženklo suteikimo kriterijams, tikrina Komisija.

Kai, patikrinus ženklo naudotojo veiklą, yra randama neatitikimų kriterijams, kurie buvo deklaruoti ženklo suteikimo metu, ženklo naudotojas yra prašomas per 1 mėnesį ištaisyti pažeidimus ir apie tai informuoti įgaliotą instituciją. Jei nurodyti pažeidimai nėra ištaisomi, teisė naudoti ženklą yra atimama, ir gamintojas turi iš naujo teikti paraišką ženklui gauti.

Už neteisėtą BRP produkto ženklo naudojimą yra numatoma administracinė atsakomybė pagal Lietuvos Respublikos administracinių teisių pažeidimų kodeksą.

Saločių, Krinčino seniūnijose.

³ Deklaravę savo gyvenamąją vietą ar veiklą vykdančius BRP ribose ir Biržų miesto, Pabiržės, Pačeriaukštės, Širvėnos, Parovėjos, Saločių, Krinčino seniūnijose.